

شىنجاڭ دەنە تارىيەشلەرنىڭ جاڭا “ جارس الاڭى ”

□ گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ئەتلىشى جېڭ بو

5 ـ ايداعى وڭتۇستىك شىنجاڭ، ئېيداي جايقالا گۈسپ، تۆت جەمىسىنىڭ ئدامى ئىل ۋېيرەدى. اۆتونوميالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسە-نىڭ «ۋەسۇ، تېمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۇ» بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتتەرى، اۋىر كەدەي قىستاقنىڭ ئېرىنىشى شۇجىلەرى ئدال قازىر وزدەرد-نىڭ جاڭا “ جارسى الاڭىندا” سعايلانغان كۇشتەر-مەن شايقاسقا شىعپ، دەنە تارىبەشلەردىڭ العان بە-تىنەن قايتايپتىن، ەرلىكپەن شىڭعا ورلەيتىن قايسار رۇحن ساۋلەلەندىرىپ، بار كۇشپەن تاماشا ناتىجەگە قول جەتكىزدى.

شايقاس

بار نىتا ـ پەيىلدەرپەن كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال اۋدىڭ شەشۇشى شايقاسن جۇرگىزدى

قىنىشلىقتان قورنقپاۋ، ارپى ـ شارشادىم دەمەۋ — دەنە تارىبەشلەردىڭ تاماشا قاسيەتى. ولار وسى قاسيەتتى قىستاقتا تۇرۇ قىزمەتنە الا كەلپ، كۇندىز ـ ئتۇنى دەمەي قاجىرلىلقپەن ەڭبەك ەتتى. ولاردىڭ قۇلىشىنىسان ئېىر ـ بىرلەگەن كورنەكتى ناتىجەلەر جارقىقا شقتى.

يىىل جاۋ چىڭجياڭنىڭ قىستاقتا قىزمەت سىتە-گەنىنە 4 جىلدىڭ ئجۇزى بولدى. مارالباسى اۋدانى اناركول اۋىلى چۇچۇرگا قىستاعىندا “ۋەسۇ، تېمىد-لىك جاساۋ، توعىستىرۇ” بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتنىڭ باستىعى رەتىندە قىستاقتا تۇرىپ قىزمەت سىتەگەن 1۱00 كۇنىنەن استام ۋاقىتتا ول اترەت مۇشەلەرىمەن بىرگە قىستاقنىڭ تۇكىپر ـ تۇك-پىرلەرىن قويىياي ارالاپ، قۇلىشىنىسەمەن جانە مانجداي تەرىمەن قىستاقنىڭ ئتۇرلى جاققارنا وزگە-رىس اكەلدى.

بۇل كۇندەرى قىستاقنىڭ ۇنى مەن سىركە سۇى قوراپتالىپ سىرتقا ساتلاتىن ونىمگە اينالدى، باعىمىشلىق سەلبەستىك كووپەراتىۋتەرى قۇرىلدى، قىستاق جولدارىنا كۇن ەنەرگىيالى شىراق ورناتىلدى، ساياحاتشالاردى قابىلداۋ ورنى قۇرىلدى، اعاش ما-تەرىيالدارىن مانەرلەۋ سەحى سالىندى... ەڭ قۋانىش-تىسى، قىستاقتان 6 بالا جوعارى مەكتەپ وقۇشىسنا اينالدى.

اناركول اۋىلى ئودجىيالى قىستاعىنىڭ ئېىرىنىشى شۇجى دىيڭ لەيدى اۋزىنا العاندا، قىستاق ايەلدەر ۋېيمىنىڭ مەڭگەرۋشىسى رايچانگۇل ماۋمۇت وعان تاڭداۋلى دەگەن باعا بەردى.

“ دىڭ شۇجى 20۱8 ـ جىلى ئېىزدىڭ قىستاققا كەلگەننەن كەيىن، اۋرىپ كەدەيلىكتەن ارىلاتىن وتبا-سالارنا دالەه ـ ئدال كەدەيلىكتەن ارىلتىۋ شاراسىن بەلگىلەدى”، رايچانگۇل ااسلىقى قىستاقناعى كەدەي شارۋا بولاتىن، 20۱8 ـ جىلى ول كەدەيلىكتەن ارىلىپ قانا قالماستان، قىستاق كادرى دا بولدى. 20۱9 ـ جىلى ونىڭ وتباسىنىڭ جان باسىندىق ورتاشا تازا كىرىسى 6680 يۇانغا جوعارىلادى.

“ دىڭ شۇجى قىستاقتا تۇرعانىان بەرى قىستاققا كوپتەگەن وزگەرىستەر بولدى. قىستاق تۇرىغىندارد-نىڭ اۋالاسى كوكونىسكە تولدى، قىستاقتا 4 دەنە شى-نىقتىرۋ الاڭى سالىندى، جول شىراقتارى ورناتىلدى، قىستاق سەلبەستىك كووپەراتىۋتەرى قۇرىلدى، بۇقا-رانىڭ كىرىسى دە جوعارىلادى”، رايچانگۇل بىلاي دەدى: “پارتيا مۇنداي جاقسى شۇجىدى جىبەردى، ئېىز ونىمەن بىرگە سىتەۋدى، ئىپتىى دە كوپ قىستاق تۇرىغىندارىن باستاپ، كىرىستەرىن ارتىتىرىپ بايتۇدى قالايىمىز”.

ئىلىشى شاڭ خۇجۇوعا جوللىققان شاققتا، ول قىستاق كادىرلارپمەن بىرگە كەدەي وتباسىلارنىڭ

(باسى 1 ـ بەتتە)

تايپاۋ جىلدىلاردان بەرى، باتىسى سولتۇستىك مۇناي الابى” تابىيى گازدى قاۋىرت دامىتۇ” جوبا-سىن بار كۇشپەن اتقارپ، ەڭجەيى ـ تەڭجەيىلى جانە پارىقتاندىرا اشۇ تاسلىمەن تابىيى گازدىڭ ئونىمى مەن ونىمىدىلىگىن ارتىتىرۋدى ىلگەرلەتتى. تابىيى گازدى ئېىر جايلى ەتۇ قوندىرىغىسى قىزمەت ئتۇزد-مى مەن ئىشنىارا گاز قۇدىقتارىنىڭ ئوندىرىس قۇانتىن ساپاللاندىرىۋ ارىقلى كۇندىك گاز الۋ مولشە-

قاتىستى جاعايدىلارىن انىقتاۋمەن قارىبالاس بولپى جاتىر ەكەن. يىىل ئپايزاۋات اۋدانى كەدەيلىك قالىبا-عىن الپ تاستاۋى قاجەت، ۋاقىت تىعىز، مىندەت اۋىر . اۆتونوميالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسە-نىەن وسى اۋدانعا تۇرۇعا جىبەرىلگەن 6 ئېىرىنىشى شۇجىدىلك بارلىعى دەمالىستان ۋاز كەشتى.

جانباز اۋىلى شىبىق قىستاعىنىڭ ئېىرىنىشى شۇجىي شاڭ خۇجۇو بىلاي دەدى: “ اۋىلداستار كە-دەيلىكتەن ارىلىپ، باقتىتى تۇرمىسى وتكىىزسە بولعا-نى، ئېىز قىيىنلىق تارتۇعا، ارىپ ـ شارشاۋعا پەيىل-مىز”.

ئۇلىشىنىس

اۋىل ـ قىستاقنىڭ كونە بتە ـ بىنەيسىن شت جاڭا تۇسكە ەنگىزدى

“ تەمىر سوقساڭ قۇرىشى بول”، نەگىزگى ساتى پارتيا ۋېيمىن كۇشەيتىۋ — وزەك.

“تامىرى توپىراققا تەرەڭ بويالغان مايىسانى داۋىل دا جىعا ھايايدى”. انىاركول اۋىلى قۇمبۇعۇز قىستاعى پارتيا پايچەيكاسىنىڭ شۇجىي جوۋ شىڭپىڭ بۇگىنگى قىستاق دارەجەلى پارتيا ۋېيمى قۇرىلىسىنىڭ ناتىجەلەرىن وسىلايشا ۋېيعۇر ماقال ـ ماتەلىمەن بەينەلەدى.

“قىزمەت اترەتى كوپىشلىككە سىتەپ كورىسەت-تى، كوپىشلىكتى باسناپ سىتەدى، وزدەرى ونەگە كورىسەتىپ، قىستاق كادىرلارنىڭ سىتىلىن وزگەرتۇگە باستادى، قىستاق ’ ەكى كومىتەتى ‘ القاسى مۇشەلە-رىنىڭ قابىلەتى، ساپاسى كورنەكتى جوعارىلادى“. جوۋ شىڭپىڭ بىلاي دەدى: بۇل كۇندەرى قىستاق “ ەكى كومىتەتى” القاسى مۇشەلەرىنىڭ ورتاشا جاسى 27دە، پارتيا مۇشەلەرى 20۱6 ـ جىلىى 33 ادامنان قا-زىرگى 49 ادامعا كوبەيدى.

پارتىياعا كىرۇگە ئوتىنىش ەتكەن بەلسەندى ئىرسالات ابدىرەيىمىنىڭ پارتىياعا كىرۇ ارمانى وتە قا-راپايىم: “پارتيا بۇقارانىڭ باستاۋشىسى، بۇقاراعا باقت اكەلەدى، مەن بۇلاردىڭ شىنىدەگى ئېىر مۇ-شەگە اينالۇم كەرەك”.

“ باستاۋشى” بولغاندىقتان، اۋىل ـ قىستاقنىڭ وزگەرىسى ادامدى قۇانتادى.

“ قاتتىلانغان جول، ادەمى ئۇي، تۇپ ـ تۇنىق قۇپىر سۇى، تەلەۋپىزور، سافا، سۇمەن شايىلاتىن دا-رەتحنانا، ۋيدە مۇنشاغا ئتۇسۇ، ەسىك الدىنداعى كەشكى بازاردا جۇمىستانۇ، بۇرىن قىيالعا دا كەلپە-گەن سىتەردىڭ بارلىعى قازىر شىنىدىققا اينالىپ قا-ماستان، اۋەلى، ودان دا اسىپ كەتتى“. اناركول اۋد-مى كولھالى قىستاعىنىڭ تۇرىغىنى ۇرايىم اىلدىڭ ئول كەشىرمەلەرى قىستاقنىڭ وراسان زور وزگەرد-سىنە كۇا بولدى.

بۇلار عانا مەمس، قىستاقتا تاغى دەمالسى ورنى، جەمىس ۇزۇ باقشاسى بار، دەنە تارىبە باق-شاسى، بالقى اۋلاۋ بازاسى، قاردان سرعاناۋ الاڭى، ادامدار قاتىسا الاتىن CS كوڭىل اشۇ الاڭى سىياقتلار دا بار، مۇنداي جوعارى “كەلبەت” قىستاققا بارغان ادامداردىڭ اۋىز جاپياي ماداقتاۋىنا يە بولدى.

بۇرىن قوقىر ـ قوقسىق شاشلىپ جاتانتىن جەر قازىر دەنە تارىبە باقشاسىنا اينالدى. بۇل مارالباسى اۋدانى الاغىر اۋىلى اققول قىستاعى اققول كولىنىڭ “بۇرىنغى بەينەسى مەن بۇگىنگى كەلبەتى”.

اققول كولىن بۇرىن قىستاق تۇرىغىندارى قوقىر ـ قوقسىق الاڭى دەپ بىلەتىن. قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى كەلگەننەن كەيىن اققول كولىن جونگە سالپ، ونى دەنە تارىبە دەنە شىنىقتىرۇ باق-شاسىنا وزگەرتىپ سالدى. قازىر بۇرىن ادامدار سىرتتاي اينالىپ وتەتىن، ساسىق ئېيسى قولقانى قابا-تىن وسى تابىيى سۇ الابىى اۋەلگى سۇى تۇنىق،

ئشوبى جاسىل بەينەسىن قايتا تاپتى ئارى قورا ـ جاي اشۇ ساۋداگەرلەرى جاعىنان تۇلعالىق “جاڭار-تىلدى“. بۇل شارا 10 جىلدا قىستاق كوللەكتىۋىنە ئېىر مىللىيون يۇان كىرىس اكەلىپ قانا قالماستان، تاغى، از دەگەندە، 20 نەشە تۇرىغىدى ئۇيىنىڭ ەسى-گىنىڭ الدىنان جۇمىستاندىرادى.

بورىش

بۇقارانىڭ باقتى تۇرمىس كەشىرۇنىنە كومەكتەستى

قىستاق كوركەيدى، جول قاتتىلاندى، كۇلكى ەسكەن جۇزدەر كوبەيدى، بالالار ادامعا جوللىققاندا، رىقتىلىقپەن امانداساتىن بولدى، باستاۋىش مەكتەپ وقۇشىلارى قىزمەت اترەتنىڭ مۇشەلەرىن كورگەندە قۇرمەت كورىسەتتىن بولدى... وسىنداي ئېىر ـ بىر-لەگەن باقتىنىڭ بەينەلەرىنە ئىلىشى قاي جەرگە بارىسا دا كۇا بولدى.

الاغىر اۋىلى قارا اغىن قىستاعى خالىققا تېمىد-لىك جاساۋ اجارلاندىرىۋ، شاش جاساۋ دۇكەنىنىڭ قو-جايىنى گۇلجايىرىسا توختى السى ـ جۇمىققا ايگىلى “جاس كەلىنشەكتەردىڭ گرىپىشىسى“، ايلق كىرىسى 3000 يۇان اينالسىندا، ال 20۱8 ـ جىلدىڭ الدىندا ول كەدەي شارۋا بولاتىن.

قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتنىڭ كومەگىندە، گۇلجايىرىسا شاش جاساۋ دۇكەنىن اشادى. شەبەر بولغاندىقتان گۇلجايىرىسانىڭ ساۋداسى بارغان سايىن كۇسەت بولپ، 20۱8 ـ جىلى كەدەيلىكتەن ارىلعانىنان كەيىن، تاغى 2 كەدەي وتباسىنان شاكىرت تارىبەلەپ، ولاردىڭ بىرگە كىرىستەرىن ارتىتىرىپ بايۇننا كومەكتەسەدى.

“قازىر قىستاقتا سۇلۇلقتى سۇپەتىن، ساندەنۇ-دى ۇناتانتىن قىزدار بارغان سايىن كوبەيدى“. گۇل-جايىرىسا كۇلە سويلەپ بىلاي دەدى: “دۇكەنىمنىڭ 50 نەشە تۇراقتى قارىدارى بار، ولار بەلگىلەگەن ۋا-قتتا تەرىسىن كۇتىمدەتەدى، شاشىن جاساتادى، قاس ـ كىرىپگىن جوندەتەدى”.

بۇگىنگى تاماشا كۇنىن اۋىزعا العاندا اناركول اۋىلى كولھالى قىستاعىنداعى كەدەيلىكتەن ارىلعان شارۋا ابدىرەيم يېمىنىڭ دە وسىنداي اسەرى بار. بىلىتىر وتباسىنىڭ جان باسىندىق ورتاشا كىرىسى 13 مىڭ 600 يۇانغا جەتتى، تايپاۋدا عانا ئېىر وتكەرمە اۆتوكولىك ساتىپ الپ، 3 بالاسىن مەكتەپكە اپارۇعا ـ اكەلۇگە پايدالاندى.

دەنە تارىبە دەنەنى قۇانتاندىرىپ قانا قالماس-تان، رۇختى شوغىرلاندىرادى. اۆتونوميالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسىنىڭ قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتتەرى مەن ئېىرىنىشى شۇجىلەرى تۇرغان قىستاق-تارىدىڭ بارلىغىندا باسكەتبول الاڭى، ۋولەيبول الاڭى جانە دەنە شىنىقتىرۇ جولى سالىندى. بىلىتىر اۆتو-نوميالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسى باعىتتامالى كومەكتەسكەن ـ سۇپەمەلدەگەن مارالباسى اۋدانىندا-مى، ئپايزاۋات اۋدانىىنداى 3 اۋىلدىڭ 17 قىستاعىندا “شارۋالار جالپى خالىقتق دەنە شىنىقتىرۇ گېمناستىكا-سىن تۇپىندە سىناق ەتۇدى جالپىلاستىرۇ نىسانىن” اتقارپ، “مەن شىنغامىن، مەن سالاماتپىن، مەن با-قتىمىن” جالپى خالىقتق دەنە شىنىقتىرۇ ۇستانمىن جۇرت جۇرەگىنە بىرتىندەپ تەرەڭ ۇيالاتىپ، بۇقا-رانىڭ تابىس سەزىمىن، باقت سەزىمىن، سالاماتتىق سەزىمىن ارەكەت جاساۋ بارىسىندا بىرتىندەپ جوعارىلاتتى.

اۆتونوميالى رايوندىق دەنە تارىبە مەكەمەسى پارتيا باسشىلىق گىرۇپپاسىنىڭ شۇجىي نىە چۇن بىلاي دەدى: وسدان كەيىن كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال اۋۇدى، بەكەمدەۋدى، جوعارىلاتۇدى ويداعە-داي سىتەۋدىڭ سوڭغى جۇمىستارىن سىتەۋ باىرىسىندا قىزمەت اترەتى ۇزدىكىسىز ولقىلىقتاردى تولولتاپ، االسىز بۇنىداردى كۇشەيتىپ، اۋىل ـ قىستاقتى ونان ارى كوركەم ەتىپ قۇرادى.

جوباسىن جاساپ، تابىيى گاز كۇنىم قۇانتىن 2 مىللىيارد 400 مىللىيون تەكشەمەتردەن 3 مىللىيارد 400 مىللىيون تەكشەمەترگە جەتكىىزۇدى، سونداي ـ اق جاقىندا تابىيى گاز كەڭسەسى مەن تابىيى گاز نىسانى ئبولم-مىن قۇرۇدى جوسپارعا الدى، تازىم وزەنى، تىانىشان-نىڭ وڭتۇستىگى، شۇنبەي، شۇننان سىندى 4 ۇلكەن ئوندىرىس قۇرىلىس شەبىن قۇرىپ، جەرگىلكىتى ورنىنىڭ ەكونوميكاسىنىڭ دامۇى مەن خالىق تۇرىمە-سىنىڭ جاقسارۇىن ىلگەرلەتۇدى جوبالادى.

♣♣♣ **ساققانۇ باعدارناماسى** ♣♣♣

«قاۋىمنىڭ ماسكىنى علمىي تارتۇ باعدارناماسى (وزگەرىس ەنگىزىلگەن نۇسقامى)» تايپاۋدا جاريالاندى

مامانداردىڭ ەسكەرتۋى:

زاپاس ماسكى دايىنداپ، اۋرۇدىڭ جۇعۇنىان ساققانايىق

□گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇ-والدارى ئىلىشىسى يۇان لەي

قازىر رايونىمىزدىڭ نىدەتتەن ساققانۇ ـ تىزگىندەۋى ۇدايىلانوۋ ساتىسىنا قادم تاستادى، سونىمەن بىرگە جازدىڭ شىلىڭگىر سىتىغى دا جەتىپ كەلدى، وسىنداي جاعايدا، ادامداردىڭ ماسكى تارتۇنىنىڭ قاجەتى بار ما، جوق پا؟

جاقىندا، بۇرىن باسىپ تاراتىلعان «قاۋىمنىڭ ماسكىنى علمىي تارتىۋ باعدار-ناماسى» نەگىزىندە، مەملەكەتنىڭ كەڭسە-نىڭ بىرلەسىپ ساققانۇ، بىرلەسىپ تىزگىن-دەۋ مەحازىمىي جالپىلىق گىرۇپپاسى جاڭا تىپتىي ايدارشا ئپىرۇس وكپە قابىنۇ نىدەت-نىڭ “قاتەرى تومەندەنۇ رايوندارعا” ۇيلەستەتىن «قاۋىمنىڭ ماسكىنى علمىي تارتۇ باعدارناماسىن (وزگەرىس ەنگىزىل-گەن نۇسقامى)» تاغى باسىپ تاراتىپ، كەىزەكتەنگى نىدەتتەن ساققانۇ ـ تىزگىن-دەۋدى ۇدايىلاندىرىۋ اۋقىمىندا جانە جۇ-مىستى، ئوندىرىستى، وقۇدى، ساباقتى جالپى بەتتىك قالىپنا كەلتىرۇ جاعايدىنىدا، قاۋىمنىڭ ماسكىنى قالاي تارتۇىن ئتۇيىن-

دى تۇردە ەڭجەيى ـ تەڭجەيىلى تۇرگە ايسردى. 6 ـ ايدىڭ 6 ـ كۇنى اۆتونوميالى رايوندىق اۋرۇدان ساققانۇ جانە تىزگىندەۋ ورتالىغىنىڭ زارارسىزداندىرىۋ، جۇغمە-دالۇدى تىزگىندەۋ ورتالىغىنىڭ مەڭگەرۇ-شىسى، تارالھالى اۋرۇلار ئىلمىنىڭ اغا شىي-پاگەرىي ياڭ خۇڭساي بۇل جونىندە تۇسى-نىك جاسادى.

قازىر قانداي جاعايدا ماسكى تارتپاسا بولادى؟

ياڭ خۇڭساي تانىستىرىپ بىلاي دەدى: ادەتتەگى قاۋىم جونىنەن، تو-مەنىدەگى جاعايدىدا ماسكى تارتپاسا بولادى؛ ۇيىندە وتىرعاندا، ۇلەوسپىپەد مىنگەنىدە، اۆتوكولىك ايداعاندا، دالا، باقشا سىياقتى اشىق، كەڭ ورنىنداردا ماسكى تارتپاسا بولادى، ايتسە دە قاشاندا ئېىر ماسكىنى جانىنان تاستاماي الا ئجۇرۇدى ۇسىنىس ەتەمىز. ەلۇمەت-تىك ورنىنداردا كوپىشلىكتىڭ ئېىر مەتردەن ارتىق قوعامدىق قارىم ـ قاتىناس حاۋپىسىز قاشتىغىن ساققاۋىن ۇسىنىس ەتەمىز.

قازىر رايونىمىزداعى كوپتەگەن بول-مەلىك ەلۇمەتتىك ورنىدار، ايتالىق، مۇرا-جاي، دەنە تارىبە سارايى، دەنە شىنىقتىرۇ ئۇيى سىياقتىلار قايتا اشىلدى، وسى ورىن-داردا، سونداي ـ اق رەىن بازار، اسحانا، ساۋدا سارايى سىياقتى ورنىنداردا، ەگەر ادامدار توپتاپىاسا، اۋانىڭ لىاسۇى جاقسى بولسا، ئېىر مەتردەن ارتىق حا-ۋپىسىز قاشتىقتق ساققاناعاندا ماسكى تارتپا-سا بولاتتىدىغىن ۇسىنىس ەتەمىز. كوپىش-لىك قاشاندا ئېىر ماسكىنى جانىنان تاستا-ماي الا جۇرسە بولادى.

ياڭ خۇڭساي مىنانى ەسكەرتتى: دەنە شىنىقتىرعاندا ادام دەنەسىنىڭ وتتە-گى قاجەتسىنىۋى ارتىپ، اناعۇرلم كوپ وتتەگىن سىمىرەدى، ماسكى تارتقاندا وت-

تەگىن دەر كەىزىندە سىمىرە ھاياي، وتتە-گى جەتسىپەي، وكپەنى زاقىمدايدى، كوپ-شىلىكتىڭ دەنە شىنىقتىرعاندا ماسكى تارت-پاۋىن ۇسىنىس ەتەمىز.

كەڭسەدە، جىين زالىندا ماسكى تارتۇدىڭ قاجەتى بار ما؟

جۇمىستىڭ، ئوندىرىستىڭ قالىپنا كەلگەنىنە ئېىر مەىزگىل بولدى، كەڭسە-دە، جىين زالىندا ماسكى تارتۇدىڭ قاجە-تى بار ما؟ ياڭ خۇڭساي كەڭسەدە، جىين زالىندا قاي ـ قاشان دا تەرەزەنى اشپ اۋا ھاىستىرعاندا، قىزمەت سىتەپتىندەر